

Wandelroute 1 Noord- en Zuidbuurt.

We starten de wandeling in het Zandvoorts Museum.

In dit museum wordt de geschiedenis van Zandvoort verteld. In de verschillende stijlkamers van het museum is de nostalgie van het oude Zandvoort terug te vinden. Er vinden regelmatig wisseltonstellingen plaats. Op de plek van het huidige museum stond vroeger het gemeentelijke verzorgingshuis. Een stukje verderop stond aan het Gasthuisplein het al in 1583 opgerichte oude Mannen- en Vrouwengasthuis. In 1929 werd het bijzondere Gasthuis gesloopt. De oudere bewoners verhuisden naar het gemeentelijke verzorgingshuis op de hoek van de Swaluestraat/Gasthuisplein waar nu het Zandvoorts Museum in is gevestigd. De eerste steen van het woonhuis is in 1897 door Clara van Velzen gelegd en is nog steeds in de muur naast de voordeur aanwezig.

De bronzen beelden van Arendje van der Mije en haar man Floris Molenaar zijn gemaakt door kunstenaar Bep Sturm van den Bergh. Ze zijn een ode aan de vroegere inwoners; Arendje was visloper en Floris (de Bokkum) was visser van beroep. Hij werd op latere leeftijd, toen hij het vissen opgaf, omroeper en visafslager. Hij staat afgebeeld als omroeper met de klink in zijn hand. Het andere bronzen beeld is een afbeelding van de voormalige dorpsomroeper Klaas Koper en is gemaakt door Mara Dominioni.

Vervolg route 1 de Noordbuurt.

U loopt vanaf het Zandvoorts Museum links de Swaluestraat in. Sla direct de eerste straat linksaf naar het Achterom.

Deze naam verwijst naar de kortere looproute naar de Gasthuisstraat. U bevindt zich nu in de Noordbuurt.

Aan de linkerkant staat een houten schuur waar vroeger de wagens en paarden van een voermanderij in stonden. Op de zolder werd het hooi opgeslagen. Het dak wordt ook wel schilddak genoemd omdat het vier schuine vlakken heeft. Voor de schuurmuren is aangespoeld (jut)hout gebruikt. De geschiedenis van de schuur gaat terug tot 1875.

2) Loop nu door tot aan het witte huis (de smederij van Dorsman).

Het oudste deel van de smederij dateert uit 1780. Het woonhuis is er iets later tegenaan gebouwd. Hierin bevonden zich de bedstee, een keuken en een 'koppieskast' (servieskast). Op het plaatsje is nog te zien waar de molensteen heeft gelegen. Daarop maakte de smid ijzeren banden om de karrenwielen. De smederij is tot in de jaren zestig in gebruik geweest. Architect C. Wagenaar heeft het pand in 1992 gerestaureerd, net als veel andere huizen in deze buurt (de Noordbuurt).

3) Loop links langs de smederij de steeg (in het Zandvoorts 'sloppie/slopje') door en ga vervolgens rechtsaf de Gasthuisstraat in.

Deze straatnaam verwijst naar het Oude Mannen- en Vrouwengasthuis (1583-1929) dat in de naaste omgeving heeft gestaan.

4) Loop naar het eind van de Gasthuisstraat en sla linksaf naar de Rozenobelstraat waar de twee huisjes nr. 10 en 10a staan. U staat nu bij de kruising met de Kruisstraat. Hier gaat u rechts de Kruisstraat in en loopt tot aan het eind van de straat en sla rechtsaf de Pakveldstraat in.

De huisjes 10 en 10a Rozenobelstraat

Pakveldstraat anno 1900

Aan de rechterkant van de Pakveldstraat staan mooie gerestaureerde Zandvoortse huisjes. Het Zandvoorts huisje op nummer 30 is mooi gerestaureerd. Schuin er tegenover zat op nummer 19 één van de oudste familiebedrijven bekend met de bijnaam 'De Lip' vandaar het straatnaambordje 'Lippleintje als knipoog.

5) Vanaf 'De Lip' loopt u een stukje terug. Tussen de huizen nr. 13 en nr.15 is het Voermanderijpad, ga die in. Na het Voermanderijpad gaat u rechts de Prinsenhofstraat in en ga dan de eerste straat links de Spoorbuurtstraat in. Ga vervolgens rechtdoor via de (Kippen)trap omhoog. Bovenaan de Kippentrap kunt u goed het niveauverschil van Zandvoort zien.

De Kippentrap op een aquarel van
Cornelis van Meurs

De vroegere houten trap is nu van steen en werd toen en ook nu in de volksmond de Kippentrap genoemd. De benaming is mogelijk te herleiden vanwege het vele kleinvee (varkens en kippen) wat vroeger in deze buurt (ook wel spek-bloedbuurtgenoemd) rondscharrelde en geslacht werd. Kunstenaar Kaagman heeft de muren voorzien van prachtige muurschilderingen en op de treden van de trap staat een gedicht van Marco Termes, een Zandvoortse schrijver en dichter, geschreven.

**6) Steek de weg (Zeestraat) over naar Hotel Keur en ga via de Eltzbacherstraat naar het station.
Ga het stationsgebouw in via de hoofdingang aan het Stationsplein. Het station heeft veel details zowel buiten als binnen om te bewonderen en het is zeker de moeite waard om een tussenstop in te lassen.**

In de stationshal een van de vele ornamenten. Meer informatie over het station? Ga naar Monumentale verhalen achterin het boekje

7) Vanuit het station steekt u schuin het Stationsplein over richting Elzbacherstraat. Sla vervolgens linksaf en u komt weer in de Zeestraat. Blijf aan de linkerkant van Hotel Keur lopen.

In de Zeestraat zijn nog veel authentieke huizen aanwezig. Aan de overkant, schuin tegenover hotel Keur, zijn vier identieke huizen met Koninklijke namen in de gevel.

8) Steek de Zeestraat over ter hoogte van het voormalige café Oomstee, nu Boutique hotel Margretha op nummer 62.

Het voormalige café Oomstee, was vroeger een woonhuis met een mooie veranda en is nu een appartementenhotel.

9) Ga bij het Chinees restaurant op de hoek, rechtsaf de Haltestraat in en blijf aan de rechterkant lopen tot aan het Grieks restaurant Filoxenia. Ga een klein stukje terug de Achterweg in. Na enkele meters lopen, ziet u een klein wit pandje op nr. 1, aan uw linkerhand.

Hier bevond zich vroeger de drukkerij van Wim Gertenbach. De gedenksteen is geschonken door stichting BZCE als herinnering aan de verzetsstrijder Wim Gertenbach. In dit boekje vindt u in monumentale verhalen meer informatie over.

10) Loop weer terug langs restaurant Filoxenia en steek de straat over naar de winkel 'De Kaashoek'.

In de muur van De Kaashoek zit een gedenksteentje met de afdruk van het handje van de huidige eigenares Fleur.

11) Blijf aan deze kant van de Haltestraat lopen en ga vervolgens linksaf bij café Fier de Koningstraat in.

Halverwege de Koningstraat staan de huizen van Onderling Hulpbetoon met op nummer 14 de eerste steen in de muur. In de gevel staat de naam van Onderling Hulpbetoon. De Zandvoortse Werklieden Vereniging Onderling Hulpbetoon, opgericht op 1 oktober 1892, had als doel de Zandvoortse gemeenschap financieel bij te staan in moeilijke tijden (bij ziekte, dood of ongeval) en dat was zeker in die tijd een noodzakelijk kwaad. Later werden de activiteiten uitgebreid met thuiszorg, ziekenhuisverpleging, maar ook met sociale woningbouw.

12) Loop bij Koningstraat nr. 24 het 'slopje' door en sla rechtsaf de Kanaalweg in. In de Kanaalweg zijn ook huizen gebouwd door Onderling Hulpbetoon op huis nr. 17 is ook een eerste steen en een gevel met de tekst 'Onderling Hulpbetoon'.

13) Ga aan het einde van de Kanaalweg naar links. U bent weer terug in de Haltestraat, die u links blijft volgen. Aan de overkant van de Haltestraat staat café Neuf.

Het café was de allereerste katholieke kerk (1692) eigenlijk meer een huiskapel aan de achterzijde werden samenkomsten en missen gehouden, de dorpel is daar aardig versleten. Door bliksem brandde in 1798 het schuilkerkje af maar werd weer op dezelfde plaats herbouwd.

14) Blijf nog steeds links lopen. U loopt langs een pand met een trapgevel waar nu makelaar Cense in gevestigd is.

Het pand was vanaf 1876 een magazijn van het Witte Kruis en is de oudste vereniging van Zandvoort. Zij werd opgericht in 1876 onder de naam "Afdeling Zandvoort van de Noord-Hollandse vereniging van epidemische ziekten en tot hulpverlening tijdens epidemieën". Het pand werd in Neorenaissancestijl uitgevoerd, wat nog steeds is te zien aan de trapgevel. Aan de zijkant zit nog de eerste steen in de muur.

15) Loop vervolgens door tot bijna aan het eind van de Haltestraat en bekijk de gevel aan de overkant van het pandje Haltestraat nr. 3 van slager De Halte.

16) Steek de straat over en bekijk bij de buitenkastjes van het raadhuis, de fraaie houten deur van het raadhuis uit 1912. Deze houten deur met symbolisch houtsnijwerk was vroeger de ingang van het politiebureau. Meer informatie over het raadhuis staat achterin het boekje.

17) Loop langs de fontein, naar het Raadhuisplein.

Bij de supermarkt AH staat het bronzen beeld “Het Gezin”.

Het voormalig badhuis

Op de hoek Oranjestraat staat naast de Hema het grote pand uit 1902. Het gebouw was voorheen het woonhuis en apotheek van dr. Gerke. Later werd het een badhuis waar de bevolking tegen betaling kon douchen, er waren ook baden aanwezig. Het gebouw stond op de lijst om gesloopt te worden maar dat is gelukkig niet gebeurd. Het is nog één van de weinige monumentale panden in het centrum.

18) Loop langs de Hema naar het Kerkplein. Het is het oudste plein van Zandvoort. Tegenover de Hema zijn de mooie authentieke veranda's op de eerste verdieping van dit hotel- restaurant (anno 1890) nog intact.

Kerkplein

Zolang Zandvoort bestaat, bestaan ook de Kerkstraat en het Kerkplein. De door de natuurgevormde doortocht door de duinen ging langs de toenmalige Katholieke kerk (nu de Protestantse kerk) via een mulle zandweg (nu de Kerkstraat) en een langzaam glooiende duin naar zee. Aan het bijna onbegaanbare pad waren aan beide zijden hoge, zware bomen met daarachter de vissershuisjes. Om de kerk heen ontstond de dorpskern met later als centraal punt op het Kerkplein de dorpspomp.

*Boven:
De hand van Edo van
Tetterode op de gevel
van Fritures d'Anvers*

*Rechts:
Fritures d'Anvers*

Slachterij-Fritures d' Anvers

Gerrit Hendrik Heck (1894-1975) zette de traditie als slager voort en plaatste op 2 jarige leeftijd de eerste steen in de muur van de slachterij en deze eerste steen is nog steeds in de muur van de voormalige slachterij aanwezig. De bovenverdieping van Fritures d' Anvers is in 1986 afgebrand, daarvoor in de plaats is er een nieuwe verdieping gekomen. Als u omhoogkijkt, ziet u op de gevel een beeldhouwwerkje gemaakt door beeldhouwer Edo van Tetterode. Het werkje stelt een zwevende reuzenhand voor die gebaseerd is op de (H) Antwerpse legende waar de fam. Pietersen oorspronkelijk vandaan kwam. De gevelsteen is tijdens het 40-jarig bestaan (1987) van de zaak geplaatst.

Kids Avenue toen het nog een dokterspraktijk was

Vervolg de route en loop langs de Protestantse kerk, waar op de rechterhoek de winkel Kids Avenue in gevestigd is, naar de Poststraat.

Dit oude pand (1850) heeft Dr. Gerke laten bouwen, voordat hij naar het Raadhuisplein verhuisde. Het achterste gedeelte van het pand werd als apotheek gebruikt.

De Poststraat is één van de meest beeldbepalende en cultureel-historische straatjes van Zandvoort.

In de Poststraat staat, naast de kerk, de pastorie (1875) waar vroeger de dominee en zijn gezin woonden. De pastorie is verkocht maar het huis is in dezelfde stijl gerestaureerd en is verbouwd tot appartementen. Aan de rechterkant staan de prachtige verandahuizen van de Poststraat die in 1898 gebouwd zijn en nu Rijksmonumenten zijn. De verandastijl is karakteristiek voor Zandvoort. Ook in de Haarlemmerstraat staan diverse mooie verandahuizen. Op nummer 10 is het eerste vissershuisje te zien. Omdat Zandvoort nog geen postkantoor had, woonde destijds Siem (Simon) van der Mije (1831-1900) in wat nu de Poststraat is. Eén van zijn beroepen was onder andere “brievenvergaarder” wat eigenlijk een voorloper was van de postbode.

19) Na het Kerkplein loopt u richting de Protestantse dorpskerk.

De Protestantse dorpskerk

In 1531 werden bij Zandvoort al 'Hagenpreken' gehouden. De kerk is gespaard gebleven tijdens de beeldenstorm. Maar in 1573 wordt de kerk in het begin van de Tachtigjarige Oorlog door de Spanjaarden verwoest tijdens het beleg van Haarlem. De eerste predikant kwam in 1586. Tussen 1604 en 1609 is het kerkgebouw op staatskosten hersteld en ingericht voor Hervormde erediensten. De toren (Rijksmonument) is gemeentelijk bezit en werd hersteld en voorzien van een spits en een slaguurwerk.

Tijdens speciale middagen is de dorpskerk te bezichtigen. Met o.a. de Herenbank, het Knipscheerorgel en de graftombe van beschermheer Paulus Loot, het bomschuitje aan het blauwe plafond en de rouwborden zijn beslist een bezoekje waard.

20) Loop een stukje de Poststraat in en ga de 1ste weg rechts (het Kerkpad) omhoog richting het Schelpenplein.

De naam Poststraat wordt al genoemd uit het midden van de 19e eeuw. Omdat Zandvoort nog geen postkantoor had, woonde toen de Zandvoorter Siem (Simon) van der Mije, geboren 29 juli 1831 en overleden 24 januari 1900. Eén van zijn beroepen was onder andere 'brievenvergaarder' wat eigenlijk een voorloper was van de latere postagentschappen. Siem zorgde voor de ontvangst en de bestelling van poststukken die voor Zandvoort bestemd waren en hij 'vergaarde' de poststukken die de inwoners wilden versturen. Het is aan te nemen dat de naam Poststraat aan zijn functie is ontleend.

Welkom in de Zuidbuurt

Dit gedeelte is één van de oudste buurten van Zandvoort en had tot de jaren vijftig, zestig van de 20e eeuw veel kleine middenstanders en ambachtelijke bedrijfjes. Er was een groenteboer, een bakker, een melkwinkel, smederij, varkenslager gevestigd. Die zijn helaas verdwenen net zoals de dorpspomp die daar stond om water te halen.

De schampsteen

In de muur van de voormalige drukkerij van Petegem aan het Kerkpad is een leuk gevelsteentje 'het zetduiveltje' te zien en is gemaakt door beeldhouwer Edo van Tetterode. Het hele verhaal staat achterin het boekje. De schampsteen is een bijzondere steen en zit onopvallend tegen de witte gevel van een hoekhuis van de Bakkerstraat. Hoe oud de schampsteen precies is, is onbekend. Hij diende ervoor dat de karwielen van de voermanerij van het Schelpenplein als men de bocht nam de muur niet beschadigde.

21) Sla na het Kerkpad naar links de Bakkerstraat in en loop verder door richting de Duinstraat.

22) Aan het eind van de Duinweg slaat u linksaf naar de Hogeweg.

Bewonder in de Duinstraat rechts het huis met de muurschildering van een visloper. Links op de muur van de oude brandweerkazerne heeft street-artist Janisdeman de prachtige muurschildering met de meeuw aangebracht.

Blijf aan de linkerkant van de Hogeweg en loop langs het politiebureau de straat naar beneden. Passeer de trap waar het hoogteverschil van het dorp goed te zien is.

School A gebouwd in 1884 werd in 1948 verbouwd als politiebureau. In 1984 werd het pand gesloopt.

De Hogeweg

De opvallend hoge ligging van de Hogeweg zorgt voor een sterke belevingswaarde van het dal landschap van de dorpskern. Dit reliëf is zichtbaar opgevangen in de versteende voortuinen met tuinmuurtjes. De badplaatsarchitectuur langs Hogeweg en Haarlemmerstraat is onderdeel van de identiteit van Zandvoort en bestaat uit bad villa's en pensions met de typische erkers en veranda's.

Ho(o)ge weg anno 1900 nog onbestraat

De hotels op de Hogeweg hadden qua architectuur meer allure. Zie de mooie veranda's en fraaie hekwerken. Tegenwoordig is het straatbeeld aangevuld met strakke flatgebouwen. Tussen de hoge gebouwen zijn nog enkele monumentale huizen te vinden.

23) Ga aan het eind van de Hogeweg naar links de Grote Krocht in en loop richting Raadhuisplein, het eindpunt van deze route of vervolg route 2 Haarlemmerstraat.